

Lausunto

28.02.2025

Asia: VN/24399/2023

Edunvalvontalainsäädännön ajantasaistaminen; työryhmän mietintö

Laki edunvalvontavaltuutuksesta (valtuutetun esteellisyys 17 §, omaisuuden lahjoittaminen 18 §, suhde eräisiin muualla laissa oleviin valtakirjaa koskeviin säännöksiin 20 §, edunvalvojan määrääminen valtuutetun tehtäviin 21 §, voimaantulosäännös)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Juristiliitto katsoo, että nyt esitettyä 20 § koskien erityisesti määräämistä kiinteästä omaisuudesta tulisi tarkastella uudestaan. Juristiliitto yhtyy tässä emeritusprofessori Markku Helinin huomioihin siitä, että valtuuttajalla voi olla kiinteän omaisuuden osalta suunnitelmia ja siten laadittuna esimerkiksi testamentti, jolloin edunvalvontavaltuutetun toimet voivat pahimmillaan aiheuttaa valtuuttajan omaisuuttaan koskevan viimeisen tahdon kumoutumisen. Tämä on mahdollista esimerkiksi tilanteessa, jossa valtuutetulla ei ole tietoa olemassa olevasta testamentista tai sen sisällöstä. Tämä voitaisiin estää esimerkiksi Helinin ehdottamalla nimenomaisella esiin ottamista koskevalla velvoitteella valtuutusta laadittaessa, kun on kyse valtuutuksen ulottumisesta kiinteään omaisuuteen liittyviin määräämistoimiin.

Laki holhoustoimesta (esteellisyysperusteiden tarkistaminen 32 §, lupasäännösten ajantasaistaminen 34 ja 34 a §, 39 §, alaikäisen edunvalvonnan rekisteröinti 66 ja 66 a §, voimaantulosäännös)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

-

Vaihtoehdot ja työryhmän harkitsemissa kysymyksiä, joihin ei ehdoteta muutoksia (mietinnön luvut 5.1 ja 5.2)

Näkemyksenne näissä luvuissa käsiteltyjen asioiden lainmuutostarpeista?

-

Pääasialliset vaikutukset (mietinnön luku 4.2)

Onko teillä täydennettävää ehdotuksen vaikutusarviointeihin?

-

Muuta

Onko teillä muuta lausuttavaa työryhmän ehdotukseen liittyen?

Juristiliitto pitää hyvänä, että tarve edunvalvontalainsäädännön uudistamiselle on tunnistettu. Kuitenkin valitettavaa on, että työryhmän tulokset ovat nyt jääneet suhteellisen vaatimattomiksi ja lähinnä teknisiksi korjauksiksi, eikä tulokset ole vastanneet niille asetettuja odotuksia. Tämä on osittain johtunut työryhmätyöskentelylle varattujen aika- ja muiden resurssien vähäisyydestä.

Nyt käsillä olevat edunvalvontavaltuutuksesta annettu laki ja holhustoimesta annettu laki ovat jääneet jälkeen muusta yhteiskunnallisesta kehityksestä muun muassa digitalisaation myötä. Lisäksi lakeja vaivaavat pistemäisesti tehdyt uudistukset, jotka ovat aiheuttaneet lainsäädännön sirpaloitumista ja toisaalta alkuperäistä lainsäädäntöprosessia vaivannut kiire. Juristiliitto katsoo, että edunvalvontalainsäädäntöä tulisikin uudistaa systemaattisella kokonaisuudistuksella.

Työryhmätyöskentelyn ulkopuolelle oli rajattu sähköisen edunvalvontavaltuutuksen kehittämistä ja siihen liittyviä muutostarpeita koskeva arviointi. Juristiliitto katsoo, että edellä mainitun kokonaisuudistuksen lisäksi tulisi harkita myös mahdollisuutta toteuttaa jatkohankkeet sähköisen edunvalvontavaltuutuksen käyttöönottoon kokonaisuudistusta nopeammalla aikataululla. Samassa yhteydessä on mahdollisuus edistää edunvalvontavaltuutusten säilyttämistä koskevan ongelman ratkaisemista esimerkiksi luomalla sähköinen tallentamismahdollisuus Digi- ja väestötietoviraston sähköiseen rekisteriin jo valtuutuksen laadintavaiheessa. Tämä tukee myös Orpon hallituksen hallitusohjelmaan kirjattua tavoitetta sähköisten palvelujen hyödyntämisen mahdollistamisesta.

Tuomainen Jenni
Juristiliitto - Juristförbundet (rek. Suomen Lakimiesliitto - Finlands
Juristförbund ry)